

DOI: 10.31866/2616-7581.7.2.2024.316729

УДК 378.147:78.071.2]-048.35

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ХОРМЕЙСТЕРІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Олександр Віла-Боцман

доктор філософії, доцент кафедри хорового диригування;

ORCID: 0000-0002-5186-893X; e-mail: avilabotsman@gmail.com

Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, Одеса, Україна

Анотація

Стаття присвячена дослідженню модернізації фахової підготовки хормейстерів у сучасних умовах глобальних трансформацій. **Метою дослідження** є теоретичне обґрунтування новітніх підходів до навчання диригентів-хормейстерів, що поєднують традиційні навички з інноваційними методами в умовах цифровізації та соціокультурних змін. **Методологія дослідження** охоплює теоретичний аналіз музикознавчих праць, порівняльний метод і аналіз педагогічного досвіду. **Наукова новизна дослідження** полягає у виявленні нових підходів до інтеграції дистанційних технологій та індивідуально-орієнтованих методів навчання у процес підготовки диригентів-хормейстерів. **Висновки.** У результаті дослідження показано, що ефективна підготовка сучасних хормейстерів вимагає інтеграції індивідуально-орієнтованих освітніх методів і технологій, що сприяють розвитку творчого потенціалу, забезпеченню психологічного комфорту та формуванню інноваційних виконавських практик. Висвітлено актуальність поєднання традиційних академічних принципів з новаторськими підходами до навчання, що враховують сучасні технологічні й педагогічні реалії, особливо в умовах дистанційного навчання та викликів, спричинених пандемією та війною. У висновках також зазначено, що модернізація підготовки хормейстерів є ключовим чинником для збереження та розвитку хорового мистецтва в умовах постійних змін.

Ключові слова: хормейстер; діяльність хорового диригента; індивідуальний стиль; інновації; дистанційне навчання; модернізація освіти; творчий потенціал

Вступ

У сучасному хоровому мистецтві України фахова підготовка диригента-хормейстера набуває особливого значення, оскільки вона поєднує в собі не лише технічну майстерність, але й здатність до глибокого художнього самовираження: природа цієї професії передбачає гармонійне поєднання елементів творчої інтерпретації, управління колективом та реалізації виконавських задумів.

Як слушно зауважувала Ю. Пучко-Колесник (2009, с. 132): «Сьогоднішній стан диригентсько-хорового мистецтва в Україні оцінювати доволі складно. Таке завдання потребує осмислення великої кількості поки що не опрацьованого, не достатньо оціненого фактичного матеріалу». – Це стосується як композиторських напрацювань, так і виконавських здобутків, у тому числі і з боку диригента-хормейстера. – «Необхідна також корекція методологічного "оснащення" <...> відповідно до особливостей розвитку сучасної музичної культури». Дійсно, перед суто диригентсько-виконавською діяльністю хорового диригента здійснюється значна підготовча робота, що складається з кількох ключових етапів. Спершу навчальний, який охоплює технічну, загальномузичну, теоретичну та хорознавчу підготовку. Далі самостійний (підготовчий) період, що передбачає глибоке опрацювання партитури та музично-професійну підготовку. Після цього настає репетиційний етап роботи з хором, а потім сценічно-постановочний період, що охоплює взаємодію з режисером, хореографом, композитором і художником, який керує світлом, особливо в разі театралізованої постановки. Завершують процес коригувальні репетиції і, зрештою, генеральна репетиція. Однак основою для створення переконливих художньо-інтонаційних образів, точкою відліку в роботі диригента-хормейстера постає саме його професійне оснащення, уміння прочитати партитуру композитора, зрозуміти задум, знайти «своє слово» чи «свою інтонацію» у втіленні композиторського тексту у звукові образи тощо.

Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю переосмислення підходів до фахової підготовки хормейстерів в умовах сучасних соціокультурних трансформацій і викликів, спричинених глобалізацією, цифровізацією, пандемією COVID-19 та війною в Україні. Зміни у світовому мистецтві, зокрема в хоровому виконавстві, вимагають від сучасного диригента не лише традиційних навичок управління колективом, але й високого рівня інноваційності та адаптивності до новітніх технологічних і педагогічних реалій. Тенденції розвитку сучасної хорової культури підкреслюють потребу в диригентах нової генерації, здатних інтегрувати інноваційні прийоми, розвивати креативний підхід до репертуару та забезпечувати конкурентоспроможність колективу на сучасній сцені. У зв'язку з цим дослідження актуальних підходів до формування професійних компетенцій хормейстерів є вкрай важливим для розвитку національної мистецької освіти та збереження високого рівня хорового мистецтва.

Мета

Метою статті є дослідження та теоретичне обґрунтування новітніх підходів до фахової підготовки диригентів-хормейстерів у контексті сучасних викликів і змін в хоровому мистецтві. Методи дослідження, використані у статті, охоплюють комплексний підхід, що поєднує теоретичний аналіз і порівняльне дослідження. Теоретичний аналіз полягає у вивченні наукових джерел, праць з хорового диригування, педагогіки та музикознавства, а також сучасних досліджень, присвячених інноваційним методам навчання у сфері мистецької освіти. Порівняльний метод дає змогу проаналізувати різні підходи до підготовки

диригентів-хормейстерів, визначити відмінності між традиційними та інноваційними методами, а також оцінити їхню ефективність у сучасних умовах. Крім того, використано емпіричні методи спостереження і аналізу власної педагогічної практики, що дають змогу оцінити вплив сучасних соціокультурних і технологічних умов на професійну підготовку хормейстерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У хорознавстві та музикознавстві є певна кількість праць, у яких досліджено тему змістовної діяльності хорового диригента, його фахової попередньої підготовки та формування індивідуального виконавського стилю з різних перспектив. Наприклад, поняття виконавського стилю, зокрема диригента-хормейстера, розглянуто в роботах таких дослідників, як Ж. Дедусенко (2005), М. Дзівалтівський (2020), О. Катрич (2000), С. Савенко (Savenko, 2017), Ю. Ткач (2018) та ін. Питання формування професійних якостей і змістовної діяльності сучасного хорового диригента висвітлювали Л. Бутенко (2009), Л. Качуринець (2020), З. Корінець (2011), А. Мартинюк (2021), Ю. Пучко-Колесник (2009), О. Сухецька (2021) та інші, а стильову діяльність диригента-хормейстера детально описано в працях Г. Савельєвої (2014), В. Сумарокової (2000) й ін. Проблематика художньо-стильового синтезу в сучасній хоровій творчості постає у роботах Є. Бондар (2018, 2019). Отже, дослідження функцій і ролі диригента-хормейстера завжди було і залишається надзвичайно актуальним, зокрема в контексті еволюції підходів до підготовки хормейстерів нової генерації. Проте, на наш погляд, для повного розуміння змістовної діяльності та формування індивідуального стилю хормейстера в сучасному контексті необхідний більш комплексний підхід.

Виклад матеріалу дослідження

Традиційно в діяльності хорового колективу, у тому числі й навчального, магістральні ролі відіграють:

- репертуар, який відбиває жанрово-стильові пріоритети музичної культури в певний історичний період, відображає суспільно-культурні тенденції, а також демонструє здатність впливати на художні смаки та певним чином їх формувати;
- підготовка хорових співаків, а саме інтонаційно-хормейстерська, вокальна, ансамблева й інша оснащеність;
- індивідуальний репетиційний стиль диригента-хормейстера, зокрема його способи та прийоми взаємодії з колективом, здатність вибудовувати загальну стратегію засвоєння репертуару, формувати концертну програму тощо;
- індивідуальний виконавський стиль диригента, іншою мовою – стиль презентації художнього твору, колективу, себе як творчої особистості.

У кожному з вищезгаданих складників саме виконавець надає музичним творам справжню життєвість – у часі, просторі, через живу інтонацію та унікальну взаємодію з аудиторією. У хоровому мистецтві поняття «виконавець» об'єднує як творчу постать диригента-хормейстера, так і хоровий колектив, де

кожен артист, що є невід'ємним складником творчого процесу, одночасно впливає на загальний художній результат своїм професійним рівнем.

Попри зміни сучасного світу, збереження високого рівня хорової культури та майстерності виконавців (як диригентів, так і артистів хору) залишається одним з провідних завдань музичної спільноти. У контексті сучасних еволюційних процесів виникають нові виклики для педагогів: сучасні твори, інноваційні прийоми звукоутворення та композиторські техніки диктують необхідність розширення професійних навичок; виконання вимагає нових підходів, а глядач із вимогою здивувати очікує від виконавців новаторства (Бондар, 2019). Крім того, сучасне студентство потребує перегляду традиційних методів навчання, а особистий педагогічний стиль стає дедалі важливішим: студенти обирають не лише де навчатися, але й у кого.

Спробуємо виявити магістральні передумови щодо пошуків та впровадження нових методів, форм роботи, підходів.

По-перше, загальноновизнаним є той факт, що соціально-економічні зміни та культурно-мистецькі рухи вимагають безперервного оновлення системи освіти. Інноваційна діяльність хормейстера-педагога, що охоплює створення, освоєння та усвідомлене використання сучасних виконавських прийомів, стає інструментом і шляхом до трансформації в процесі підготовки хорового диригента нової генерації.

По-друге, ще декілька десятиліть тому інноваційна діяльність або залучення авторських методик і підходів, творчих експериментів, здебільшого полягали у використанні нововведень. Нині цей процес набуває дослідницького, вибіркового характеру, який перевіряється виконавською практикою (Мартинюк, 2021). Ініціатором нововведень є авторський текст, з одного боку, з іншого – оригінальна виконавська практика, а також попит аудиторії, який зростає, що виражається в заповненості залів, кількості переглядів на платформах, таких як YouTube, і безпосередньої реакції слухачів.

По-третє, ринкові умови спричиняють реальну конкурентну боротьбу, у якій кожен хоровий колектив, концертна організація чи заклад освіти мають демонструвати конкурентоспроможність. Це вимагає не тільки високої якості виконання та актуальності концепцій, а й здатності адаптуватися до нових тенденцій, аналізувати культурні події та виконавські тренди, швидко реагувати на зміни. Крім того, важливо бути здатним впливати на формування цих тенденцій.

По-четверте, парадокс диригентської професії полягає в тому, що під час занять зі спеціальності диригент-хормейстер не має можливості працювати зі своїм «хоровим інструментом», особливо в умовах дистанційного навчання (Качуринець, 2020). На відміну від інструменталістів, які з перших днів взаємодіють зі своїм музичним партнером, хоровий диригент здобуває реальний досвід керування колективом лише на старших курсах під час виробничої практики. Отже, виникає необхідність:

- розвитку специфічного внутрішнього слуху, який дає змогу відтворювати звучання хору під час уроків у класі індивідуального диригування;
- значної самостійної роботи для накопичення слухацького досвіду сприйняття хорової музики;

– присутності на інших хорових репетиціях та їх аналізу, охоплюючи методи дистанційного навчання професії.

Методика, спрямована на розвиток творчого потенціалу студентів, передбачає пошук засобів художньої виразності через осмислення музичного змісту хорової партитури та залучення суміжних видів мистецтва: літератури, живопису, театру та кіно. Для розвитку уяви, творчих здібностей і мислення на диригентському хоровому відділенні використовують як традиційні, так і сучасні методи.

Серед ускладнень відзначається необхідність збалансованості та взаємодії між традиційними принципами академічної освіти хормейстера й новітніми підходами та методами. Наш умовний девіз початку XXI століття – «Зацікав мене!» – ще довгий час може відповідати сучасному діапазону хорової творчості (Bondar et al., 2019, p. 75). Але суспільні події останніх років, пандемія та особливо війна, створили нові виклики, зокрема для українських митців, у тому числі й для майбутніх хорових диригентів.

І нарешті покоління дітей, яке виросло у XXI столітті, уже на порозі професійного самовизначення. Це покоління характеризується високим рівнем технологічної грамотності, залежністю від цифрових пристроїв і схильністю до персоналізованих й інтерактивних освітніх середовищ. Молодь очікує інтерактивності та персоналізації в навчанні, надаючи перевагу практичним і захопливим методам, а не традиційним лекціям. Їхнє навчання часто є самостійним завдяки використанню онлайн-ресурсів та застосунків для дослідження цікавих тем, що стимулює відповідальність за власну освітню траєкторію. У відповідь на це професійна освіта, зокрема в галузі хорового диригування, потребує перегляду методик, аби задовольнити потреби та стиль навчання цього покоління. Варто також зазначити, що специфічні аспекти, зокрема проблеми з довготривалою пам'яттю, поки залишаються предметом активних досліджень у спеціальній психології та педагогіці.

Формування інноваційного підходу в хоровому мистецтві потребує запровадження критеріїв для оцінки ефективності нововведень і життєздатності творчих експериментів. У виконавському мистецтві такими критеріями можуть бути унікальність, позитивне сприйняття аудиторією та імпровізаційність. Водночас у мистецькій освіті хормейстерів такими критеріями є свідомий відбір прийомів, результативність і здатність інтегрувати інновації в масову практику.

Аналізуючи напрями для формування новітніх підходів у підготовці диригентів-хормейстерів, варто виділити три основні групи питань: комунікативно-етичні, психологічні та музично-виконавські аспекти.

До першої групи належать труднощі комунікації між диригентом і хористами. Дотримуючись традиційних підходів, часто не приділяли належної уваги цим проблемам, проте неспроможність установити ефективний зв'язок з колективом через використання трьох аспектів комунікації – інформаційного, експресивного та вольового – може призвести до порушення етичних норм і зниження якості виконавської роботи. Молоді хормейстери, попри технічну підготовку, інколи не здатні чітко й стисло формулювати думки, що ускладнює управління часом та ефективність репетицій. Такі проблеми часто є наслідком психологічних бар'єрів і потребують окремого тренінгового підходу для їх вирішення.

Однією з важливих навичок у сучасному контексті є здатність оперативно вирішувати творчі завдання в умовах швидких змін.

До другої групи належать психологічні труднощі, зокрема страх молодих диригентів-хормейстерів бути неправильно сприйнятими хором через недостатню комунікативну підготовку. Така невпевненість призводить до скутості, невпевненості, затягування репетицій і нездатності планувати роботу. Крім того, психологічний дискомфорт може виникати через відсутність чіткого інтерпретаційного бачення твору чи через конфліктні ситуації в колективі.

Третя група питань охоплює музично-виконавську готовність, яка є комплексним феноменом. Вона охоплює емоційне та інтонаційне сприйняття музики, здатність до відтворення художніх образів, а також комунікацію музично-виразними засобами (Бутенко, 2009). Проблеми з музикальним слухом, пам'яттю та жестами можуть суттєво ускладнювати підготовку диригента (Корінець, 2011). Особливою проблемою стає кліпове мислення, спричинене цифровізацією, що знижує здатність до концентрації та запам'ятовування. Для вирішення цих питань важливим є розвиток стійких навичок та ефективних методів навчання, які допомагають формувати довготривалу й швидку пам'ять, необхідну для творчої роботи диригента-хормейстера.

Отже, ці проблеми, хоча і не є новими, проявляються останнім часом особливо гостро. Для їх вирішення необхідно застосовувати відповідні сучасні підходи та методи.

Багатогранність диригентсько-хорової та навчально-виконавської діяльності підкреслює важливість упровадження особистісно-орієнтованих технологій. Такі підходи створюють умови для орієнтації професійної підготовки хормейстерів на їхні потреби, потенціал та інтереси (Савельєва, 2014). У сучасному мистецькому просторі аксіологізація освітнього процесу набуває особливої ваги, оскільки забезпечує усвідомлення значущості об'єктивних цінностей хорового мистецтва для подальшої професійної діяльності (Мартинюк, 2021). Використання універсального освітнього підходу є недостатньо ефективним для сучасного покоління молоді, яка віддає перевагу персоналізованим шляхам навчання, що глибше відповідають їхнім інтересам і допомагають розвивати міжнародну співпрацю.

Сучасна молодь відзначається прагненням до співпраці та комунікації з однолітками по всьому світу. У контексті хорового диригування колаборативні проекти, такі як віртуальні ансамблі, де молоді хормейстери можуть взаємодіяти з колегами з різних регіонів, є важливими для підвищення ефективності навчання та розвитку командної роботи. Практичне навчання, що поєднує теоретичні знання з реальними застосуваннями, також має велике значення для сучасного покоління. Стажування з професійними хорами, інтерактивні семінари з досвідченими диригентами, а також можливість виступів у віртуальному чи доповненому середовищі надають необхідний досвід для майбутніх хормейстерів (Качуринець, 2020; Сухецька, 2021).

Потреба в інноваційних методах навчання майбутніх хорових диригентів відкриває можливості для використання таких технологій, як віртуальна реальність, інтерактивні онлайн-платформи з диригування, системи зворотного

зв'язку та колаборативні проєкти. Гейміфікація освітнього процесу також може стати перспективним напрямом у фаховій підготовці диригентів (Віла-Боцман, 2023). Наголосимо, що творча професійна діяльність диригента-хормейстера можлива лише в специфічному середовищі, завдяки вільному обміну думками, ідеями, особистісному підключенню до складного процесу, що вбирає в себе інтелектуально-інтуїтивний потенціал учасників, їх світогляд, технологічну та художню підготовленість і майстерність, стильові та жанрові уподобання, зрештою, гостре відчуття «подиху» сьогодення (Savenko, 2017; Сумарокова, 2000).

Погоджуючись із сучасними дослідниками, спираючись на власний виконавський та педагогічний досвід, керуючись принципом єдності змістовних і процесуальних аспектів у формуванні оптимальних рішень для підвищення якості підготовки хормейстерів, можемо визначити кілька ключових передумов, що, на нашу думку, сприятимуть ефективному розвитку нової генерації хорових диригентів.

1. *Організація діалогової взаємодії.* Як свідчить педагогічний досвід, зокрема досвід Одеської хорової школи, ще не так давно популярна дидактична модель «роби як я» остаточно втратила актуальність та дієвість для сучасної молоді. Для досягнення рівня митця, а не ремісника необхідний підхід, який передбачає рівноправну співпрацю. У процесі фахової хормейстерської підготовки важливо розглядати студента як активного учасника, що сприятиме розвитку його творчого потенціалу. Діалоговий підхід дає змогу долати традиційні дихотомії (викладач – студент, диригент – артист хору, автор – виконавець) через співпереживання та співтворчість. Такий метод сприяє спільному пошуку змісту, виконавських прийомів і стилю, що допомагає майбутньому хормейстеру розвинути власний творчий почерк, переходячи від засвоєння готових правил до самостійного пошуку та рішень.

2. *Забезпечення індивідуально-психологічного комфорту.* Принцип полягає у створенні такого середовища, де кожен учасник процесу відчуває мотивацію до навчання та творчого розвитку. Це можливо лише за умови усунення психологічних бар'єрів і побудови атмосфери безконфліктної співпраці, де учасники не бояться помилок. Тож модель диригента-диктатора минулого століття відходить на другий план, поступаючись місцем рівноправній, емпатичній взаємодії, що сприяє розвитку сфери творчих стосунків і довіри до особистості. Така психологічна основа стає важливим чинником для формування творчої особистості та є передумовою становлення хорового диригента нового часу.

3. *Диференціація та активізація процесу опанування хором твором.* Цей підхід передбачає використання різноманітних принципів, прийомів і методів, що активізують інтелектуальні й емоційно-вольові процеси диригента. Метод інтонаційно-виконавського аналізу передбачає всебічне дослідження хорового твору, що охоплює відбір виконавських прийомів і пошук відповідної інтонації, а метод художніх асоціацій допомагає виконавцю інтегрувати культурологічний та мистецтвознавчий аналіз у свою роботу, що дає змогу уникнути інтерпретаційних помилок і підвищує якість виконання.

4. *Можливості для самореалізації та саморозвитку митця.* Майбутні хорові диригенти повинні мати можливості для самостійного самовдосконалення, зокрема

через участь у концертах, конкурсах, фестивалях і майстеркласах. Це сприяє не тільки професійному зростанню, а й покращенню їхнього рейтингу на ринку праці.

Під час обговорення значущості діалогу між традиційними й інноваційними аспектами в процесі професійного формування хорового диригента майбутнього важливо враховувати й інші актуальні явища, які іноді з'являються як реакція на практичну необхідність, як відповідь на композиторський запит чи рефлексія на чужий виконавський досвід. Зокрема, серед таких інновацій можна виділити суттєві зміни в технічному оснащенні виконавського та освітнього процесу. Найперше позначимо – дистанційне навчання, що зародилося в епоху пандемії covid-19 і залишається актуальним навіть у сучасних умовах, обумовлених воєнним станом в Україні. Сучасна мистецька освіта в Україні стикається з викликами та загрозами, що виникли внаслідок жорстокої, непередбачуваної та цинічної війни. Однак наше суспільство об'єднується навколо національних ідей та відчуття культурної ідентичності. У такому контексті роль мистецької освіти значно зростає.

Висновки

Отже, дослідження підтверджує, що підготовка диригентів-хормейстерів у сучасних умовах вимагає систематичного перегляду методів навчання та виконавської практики. Сьогоднішній стан хорового мистецтва, особливо в Україні, перебуває під впливом глобальних соціокультурних змін, що створюють нові виклики та можливості для хормейстерів. Однією з ключових тенденцій є поєднання традиційної майстерності хорового виконавства з інноваційними підходами, які охоплюють інтерактивні форми навчання, використання цифрових технологій і впровадження нових композиторських технік. Це зумовлює необхідність постійного оновлення педагогічних практик, зокрема щодо індивідуалізації освітнього процесу та розвитку творчого потенціалу студентів.

Результати аналізу показують, що для ефективної підготовки хормейстерів важливо впроваджувати індивідуально-психологічний комфорт під час навчання та репетиційної роботи. Створення сприятливої атмосфери, де кожен студент-хормейстер може розкрити свій творчий потенціал, значною мірою впливає на кінцевий результат навчання. Діалогова взаємодія між викладачем і студентом сприяє формуванню не тільки технічних навичок, а й особистісних якостей, таких як здатність до співтворчості, рефлексії та саморозвитку. Отже, формування майбутніх хормейстерів має базуватися на поєднанні традиційної хорової культури та інноваційних методів, які відповідають вимогам сучасного музичного простору.

У світлі сучасних викликів, таких як пандемія COVID-19 та війна, виникає необхідність перегляду організаційних аспектів навчання. Дистанційні форми освіти, які, на перший погляд, здаються менш ефективними у хоровому мистецтві, насправді можуть бути використані для поглибленого навчання, зокрема у теоретичній та інтерпретаційній роботі з партитурою. Інноваційні технології, зокрема VR та інтерактивні онлайн-платформи, у найближчому майбутньому можуть сприяти вдосконаленню навичок диригування навіть в умовах відда-

леного навчання. Це відкриває нові можливості для розвитку хормейстерів, які матимуть змогу брати участь у глобальних проєктах і підтримувати національні культурні традиції на новому рівні.

Зрештою, інтеграція традиційних і новітніх методів у підготовку диригентів-хормейстерів є не лише необхідною умовою для збереження високого рівня хорового виконавства, але й ключовою передумовою для подальшого розвитку хорового мистецтва в умовах змінюваного світу.

Список бібліографічних посилань

- Бондар, Є. (2018). *Сучасна хорова творчість: інтонаційно-експресивний вимір*. Астропринт.
- Бондар, Є. (2019). *Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості*. Астропринт.
- Бутенко, Л. (2009). Підготовка диригентів хору на сучасному етапі. Специфіка, проблеми та можливі шляхи їх вирішення. *Музичне мистецтво і культура*, 10, 313–326.
- Віла-Боцман, О. (2023). Синергія офлайн та онлайн компонентів у хоровому сольфеджіо: практики забезпечення якісного навчання в умовах воєнного часу. In *Effective methods of teaching culture and art disciplines to students: The experience of the Republic of Poland* (pp. 215–221). Wrocław.
- Дедусенко, Ж. В. (2005). Деякі стилеутворюючі фактори у виконавському мистецтві. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 15, 64–70.
- Дзівалтівський, М. (2020). Хоровий жанр і стиль у розумінні сучасної мистецтвознавчої науки. *Professional Art Education*, 1(1), 50–57.
- Катрич, О. Т. (2000). *Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти)* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського].
- Качуринець, Л. (2020). Віртуальних хор як необхідний педагогічний досвід в умовах дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 34(3), 211–219. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-3-33>
- Корінець, З. (2011). До проблеми слухової діяльності та співацького інтонування в навчальному хорі майбутнього вчителя музики. *Молодь і ринок*, 11(82), 48–53.
- Мартинюк, А. (2021). *Теорія і практика диригентсько-хорової школи в Україні ХХ – початку ХХІ століття* [Автореферат дисертації доктора педагогічних наук, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди].
- Пучко-Колесник, Ю. В. (2009). *Діяльність диригента-хормейстера як соціокультурний феномен* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського].
- Савельєва, Г. (2014). Стиль діяльності диригента-хормейстера як увиразнення його музичного мислення. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 40, 156–169.
- Сумарокова, В. (2000). Традиції та новаторство у пошуках сучасної моделі виконавця. В М. Ю. Ржевська (Упоряд.), *Професійна мистецька освіта: діалог традицій та інновацій* [Матеріали конференції] (с. 122–123). Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

- Сухецька, О. В. (2021, 12–13 листопада). Віртуальний хор як один з векторів розвитку хорового виконавського мистецтва на сучасному етапі. В *Одеська хорова школа: традиції та новації* [Матеріали конференції] (с. 64–66). Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової.
- Ткач, Ю. С. (2018). Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера як предмет теоретичного дослідження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, 359–366. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147533>
- Bondar, Ie., Kuchurivskiy, Yu., Vila-Botsman, O., Ovcharuk, K., & Ke, W. (2023). Trends of modern choral creativity in Ukraine: A view in the 21st century. *AD ALTA*, 13(1), Spec. Iss. 32, 73–76.
- Savenko, S. (2017). The creative personality of the conductor in the context of contest – Festival activity. *Studii de muzicologie*, 12, 198–206.

References

- Bondar, Ie., Kuchurivskiy, Yu., Vila-Botsman, O., Ovcharuk, K., & Ke, W. (2023). Trends of modern choral creativity in Ukraine: A view in the 21st century. *AD ALTA*, 13(1), Spec. Iss. 32, 73–76 [in English].
- Bondar, Ye. (2018). *Suchasna khorova tvorchist: intonatsiino-ekspresyivnyi vymir* [Contemporary choral creativity: Intonational and expressive dimension]. Astroprynt [in Ukrainian].
- Bondar, Ye. (2019). *Khudozhno-stylovyi syntez yak fenomen suchasnoi khorovoi tvorchosti* [Artistic and stylistic synthesis as a phenomenon of contemporary choral creativity]. Astroprynt [in Ukrainian].
- Butenko, L. (2009). Pidhotovka dyryhentiv khoru na suchasnomu etapi. Spetsyfika, problemy ta mozhlyvi shliakhy yikh vyrishennia [Training of choir conductors at the present stage. Specifics, problems and possible solutions]. *Music Art and Culture*, 10, 313–326 [in Ukrainian].
- Debusenko, Zh. V. (2005). Deiaki styleutvoriuiuchi faktory u vykonavskomu mystetstvi [Some style-forming factors in performing arts]. *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity*, 15, 64–70 [in Ukrainian].
- Dzivalentivskiy, M. (2020). Khorovyi zhanr i styl u rozuminni suchasnoi mystetstvosnavchoi nauky [Choral genre and style in the context of the modern art studies]. *Professional Art Education*, 1(1), 50–57.
- Kachurynets, L. (2020). Virtualnykh khor yak neobkhidnyi pedahohichniy dosvid v umovakh dystantsiinoho navchannia [Virtual choir as a necessary pedagogical experience under the conditions of distance learning]. *Current Issues of the Humanities*, 34(3), 211–219. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-3-33> [in Ukrainian].
- Katrych, O. T. (2000). *Indyvidualnyi styl muzykanta-vykonavtsia (teoretychni ta estetychni aspekty)* [Individual style of a musician-performer (theoretical and aesthetic aspects)] [Abstract of PhD Dissertation, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music] [in Ukrainian].
- Korinets, Z. (2011). Do problemy slukhovoї diialnosti ta spivatskoho intonuvannia v navchalnomu khori maibutnoho vchytelia muzyky [On the problem of auditory activity and singing intonation in the educational choir of the future music teacher]. *Youth and Market*, 11(82), 48–53 [in Ukrainian].
- Martyniuk, A. (2021). *Teoriia i praktyka dyryhentsko-khorovoi shkoly v Ukraini XX – pochatku XXI stolittia* [Theory and practice of the conducting and choral school in Ukraine in the 20th

and early 21st centuries] [Abstract of DSc Dissertation, Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University] [in Ukrainian].

Puchko-Kolesnyk, Yu. V. (2009). *Diialnist dyryhenta-khormeistera yak sotsiokulturnyi fenomen* [The activities of the conductor-choirmaster as a sociocultural phenomenon] [Abstract of PhD Dissertation, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music] [in Ukrainian].

Savelieva, H. (2014). Styl diialnosti dyryhenta-khormeistera yak uvyraznennia yoho muzychnoho myslennia [Activity style of conductor-choirmaster as the embodiment of his musical thinking]. *Problems of Interaction of Art, Pedagogy, & Theory and Practice of Education*, 40, 156–169 [in Ukrainian].

Savenko, S. (2017). The creative personality of the conductor in the context of contest–festival activity. *Studii de muzicologie*, 12, 198–206 [in English].

Sukhetska, O. V. (2021, November 12–13). Virtualnyi khor yak odyn z vektoriv rozvytku khorovoho vykonavskoho mystetstva na suchasnomu etapi [Virtual choir as one of the vectors of development of choral performance art at the modern stage]. In *Odeska khorova shkola: tradytsii ta novatsii* [Odesa choral school: Traditions and innovations] [Conference proceedings] (pp. 64–66). A. V. Nezhdanova Odesa National Academy of Music [in Ukrainian].

Sumarokova, V. (2000). Tradytsii ta novatorstvo u poshukakh suchasnoi modeli vykonavtsia [Traditions and innovation in search of a modern performer model]. In M. Yu. Rzhavska (Comp.), *Profesiina mystetska osvita: dialoh tradytsii ta innovatsii* [Professional art education: A dialogue of traditions and innovations] [Conference proceedings] (pp. 122–123). State Academy of Managerial Staff of Culture and Arts [in Ukrainian].

Tkach, Yu. S. (2018). Individualnyi vykonavskyi styl dyryhenta-khormeistera yak predmet teoretychnoho doslidzhennia [Individual performing style of the conductor-choirmaster as a subject of theoretical research]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 3, 359–366. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147533> [in Ukrainian].

Vila-Botsman, O. (2023). Synerhiia oflain ta onlain komponentiv u khorovomu solfedzhio: praktyky zabezpechennia yakisnoho navchannia v umovakh voiennoho chasu [Synergy of offline and online components in choral solfeggio: Practices of ensuring quality education in wartime]. In *Effective methods of teaching culture and art disciplines to students: The experience of the Republic of Poland* (pp. 215–221). Włocławek [in Ukrainian].

MODERNISING THE PROFESSIONAL TRAINING OF CHOIRMASTERS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE CONTEXT OF GLOBAL TRANSFORMATIONS

Oleksandr Vila-Botsman

*Doctor of Philosophy, Associate Professor at the Department of Choral Conducting;
ORCID: 0000-0002-5186-893X; e-mail: avilabotsman@gmail.com
Odesa National Music Academy named after A.V. Nezhdanova, Odesa, Ukraine*

Abstract

The article is devoted to the study of the modernization of choral conductors' professional training in the context of global transformations. **The purpose of the research** is to substantiate theoretically the latest approaches to teaching choir conductors that combine traditional skills with innovative methods in the context of digitalisation and socio-cultural changes. **The research methodology** includes a theoretical analysis of musicological works, a comparative method and an analysis of pedagogical experience. **The scientific novelty** of the research lies in the identification of new approaches to the integration of distance technologies and individually oriented teaching methods into the process of training choirmasters. **Conclusions.** The study has shown that effective training of modern choirmasters requires the integration of individually oriented educational methods and technologies that contribute to the development of creative potential, psychological comfort and the formation of innovative performance practices. The article highlights the relevance of combining traditional academic principles with innovative approaches to teaching that take into account modern technological and pedagogical realities, especially in the context of distance learning and the challenges posed by the pandemic and war. The conclusions also state that the modernisation of choirmasters' training is a key factor for the preservation and development of choral art in the face of constant change.

Keywords: choirmaster; activity of a choir conductor; individual style; innovations; distance learning; modernisation of education; creative potential

